

Generalul Mociulschi între legendă și adevăr

*Dr. Ion Petrovai
Petrova, Maramureș*

În anii copilăriei mele am auzit vorbindu-se despre generalul Mociulschi ca despre un erou legendar. Ajungând elev de gimnaziu, întâmplările cu eroul din Maramureș mi se păreau mai fascinante decât ceea ce citisem despre marele Napoleon Bonaparte. De ce? Fiindcă mi se păreau mai credibile poveștile țăranilor despre Mociulschi, legendarul militar al plaiurilor Marmației, decât ceea ce citisem despre autoîncoronatul împărat.

Între bărbații care l-au cunoscut pe Leonard Mociulschi, cu care eu am vorbit, n-am întâlnit pe cineva care să nu fie fascinat de spiritul lui de dreptate, de fermitatea cu care acționa după ce afirma ceva și că dădea impresia că nu făcea niciodată diferență între soldat și gradat, socotindu-i pe toți militarii camarazi. Generalul își făcea datoria de militar fără a se folosi de subordonați. Spunea mereu camarazilor că „Orice oaie care nu-și poate purta lâna, s-o mănânce lupul” și ofițerii din subordine nu cutezau a da soldaților ordin să le poarte o parte din echipament când se ieșea la instrucție sau în aplicații. De la cei cu care am vorbit am aflat că aplicațiile militare se numeau „manevăr”.

În anii 1965-1967, renumitul avocat Grigore Bota o vizita pe doamna Maria Țiplea din Petrova ca prieten al soțului acesteia, învățătorul Grigore Țiplea, împreună cu care a fost martor ocular la istoricul act de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia. Acesta a adus în gazdă, ca și chiriaș, în casa impozantă a învățătorului Țiplea, pe Alexandru Wolf, fost maestru bucătar la Casa Regală a României. Intrând în legătură cu domnul Wolf, care stătea aproape de casa noastră din Petrova, am aflat de la acesta că îi cunoștea foarte bine pe generalii Ion Dumitrache și Leonard Mociulschi.

La ce auzisem eu în Maramureș s-au adăugat alte povești și poetul din mine m-a îndemnat să-l evoc într-o baladă pe care am trimis-o celui care mi-a inspirat-o. Drept răsplată, cel evocat mi-a trimis cu dedicație cartea sa, „Asaltul vânătorilor de munte”, apărută în colecția „Memorii de război” a Editurii Militare, o poză ce-i purta semnătura și o scrisoare cu care mă mândresc și după o jumătate de veac de când am primit-o.

Ceea ce auzisem până atunci s-a amplificat și consolidat citindu-i cartea în care mărturisirile sale erau autocenzurate de autorul care, ars de ciorba istoriei, a scris suflând și în iaurtul ei.

Istoria locală păstrează multe povești despre generalul Leonard Mociulschi, cel care a fost dus la întâlnire cu tinerii României în fața căroră era prezentat că erau în viață. La o întâlnire cu studenții Academiei Militare, de față fiind și atașatul militar de pe lângă Ambasada Uniunii Sovietice, generalul Mociulschi a spus că generația lui a câștigat Ardealul, iar generația lor are datoria să aducă acasă Basarabia.

Să vedem pe scurt cine este Leonard Mociulschi, bărbat integru și militar desăvârșit. Este cel mai mare dintre cei zece copii ai familiei Gheorghe și Elena Mociulschi. S-a născut în comuna Simnicea din apropierea Sucevei, la 27 martie 1889. Școala primară o face în localitatea natală, unde mama sa era învățătoare, liceul la Iași, iar stagiul militar îl face în Regimentul de Infanterie „Ștefan cel Mare” din orașul în care a urmat liceul. Având grad de sergent, dă admitere la Școala de Infanterie din București, iar în 1912, absolvind această școală, primește gradul de sublocotenent. Urmează apoi o carieră militară de excepție, care ne îndreptățește să afirmăm că

generalul Leonard Mociulschi este o personalitate a Armatei Române din secolul al XX-lea.

Scrisoarea care o deținem este o dovadă a legăturii speciale cu Țara Maramureșului, unde i s-a nemurit chipul pe un soclu al recunoștinței de către regretatul sculptor maramureșean, Mihai Borodi, în fața cazarmei în care a comandat legendarul militar.

Legătura de suflet cu Maramureșul se petrece de-a lungul mai multor ani, dar debutează în ziua de 17 octombrie 1932, când Leonard Mociulschi devine comandant al Batalionului 9 Vânători de Munte din Sighetul Marmației.

În 1 aprilie 1937, destoinicul militar este avansat la gradul de colonel și în toamna aceluiași an preia comanda Grupului 5 Vânători de Munte, în cadrul căruia doi petroveni devin copii de trupă. Este vorba de Petrovai Ioan Alexandru și de Coșa Ionaș, care se bucurau de grija părintească a comandantului unității. Amândoi băieții erau copii orfani, buni la învățătură, care au fost recomandați de directorul școlii din Petrova, Grigore Țiplea.

Istoria orală a adus până în vremea noastră ziua în care unitatea militară comandată de colonelul Mociulschi a trecut spre Lutoarsa din Munții Maramureșului prin Petrova. Comandantul avea de-o parte și de alta pe cei doi copii de trupă, călare și ei ca și colonelul, îmbrăcați în ținută militară special confecționată de croitorul unității militare. Mai trăiesc câțiva petroveni care își amintesc ziua în care unitatea comandată de Leonard Mociulschi s-a retras fără luptă din zonă, după Diktatul de la Viena.

Se discută că viforosul militar a refuzat retragerea, angajându-se să apere împreună cu subalternii săi din nordul României, din Bucovina până la Satu Mare.

Circula zvonul că, auzind afirmația, regele l-a muștrat astfel pe colonel: „...Ești nebun, Mociulschi, încalci înțelegeri internaționale?! Retrage-te, să nu complici situația țării!”

În Registrul Batalionului 8 Vânători de Munte se consemnează: „Înfrigurare și suspine, toată lumea este tristă și plânge... la Petrova. Lumea plângea și ne întreabă cui îi lăsăm. Ofițerii și soldații sunt zdrobiți. Un an și jumătate de muncă pentru apărarea acestor fruntarii cade sub ascuțișul unui creion purtat de o mână neagră, criminală, de diplomat străin. Nu-i vom uita niciodată.”

După ce a făcut Frontul de Răsărit de pe care nu și-a scris memoriile, l-a făcut și pe cel de Apus, iar în loc de recompensă pentru faptele eroice consemnate în memorii, a fost trecut în rezervă și apoi înțemnițat șase ani, confiscându-i-se întreaga avere. Se vorbește că la proces s-a prezentat cu decorațiile sub haină, pe cele de pe Frontul de Răsărit pe o parte și pe cele de pe Frontul de Apus într-o altă parte. Desfăcându-și haina, generalul ar fi întrebat: „Pentru care mă condamnați?”

În 1964, când România și-a asumat un fel de independență față de Uniunea Sovietică, Leonard Mociulschi a fost reabilitat și repus în drepturi, având norocul să se bucure de ele până la 15 aprilie 1979, când a apus la vârsta de 90 ani.

După ce a fost reabilitat a primit gradul, pensia și dreptul la a purta uniformă și de a relata doar faptele eroice de pe Frontul de Vest.

La moarte a cerut să fie incinerat, iar cenușa să fie împrăștiată peste plaiurile pe care, fiind în viață, le-a călcat alături de bravii săi camarazi. Atunci s-a împlinit, probabil, ce spune istoria locală că a rostit, trecând Dealul Hera, adresându-se petrovenilor adunați să vadă „cătanele” (armata) retrăgându-se din Maramureșul Voievodal:

„Să ne vedem în pace
În cizme și cojoace!”

LEONARD MOCIULSCHI

General-locotenent în rezervă

ASALTUL
VINĂTORILOR
DE Munte

Brasov
22. Februarie 1941

Vedniculii apostol
al vâltarelor
marx mureșene
50m. 4h. Petrovai
ca semn de adâncă
prețuire.
Generallocotenent Mociulski
Leonard

ASALTUL
VINĂTORILOR
DE Munte

22 Feb. 1941
Lui Prof. Dr.
G. Petrovai
Brasov

General-locotenent în rezervă
LEONARD MOCIULSCHI

La comandamentul Diviziei 3 munte se stabilesc măsurile de cooperare cu
marșă voluntate sovietică vecină

Generalul Moculșchi decorează pe ostași care s-au distințit în lupte

Comandantul Diviziei 3 munte la postul de comandă al unei unități din divizie

Vânători din Divizia 3 munte luptând într-un sat din Cehoslovacia

Brasov 22/II. 971

Dragă Petre

Am primit scrisoarea
și versurile dedicate.

Dacă nu pomenai
numele meu era mai
bine! căci înseamnă
uriasă vitejie! nu ar fi
fost decât un simplu
coordonator! Dacă
vei refăce strofa fără
numele meu punând
ceva cu Titia 3de de
funte ra fi ușor prie-
mă în funtă și în
publicare. Te apăsiez
în mod deosebit că
te ai închinat acse-
lui sfânt apostolat
unde ai simțea de
afecțiune pe care te
melanaguri dăci
pe voboricii copii
maramureșeni

3/ Te conjur ca pentru
memoria celor
nostri să dai carte
și cartească elevii tăi
și mai bine să dai
pe ea se poate vedea
amprenta în mi-
nutele lor pline
de ogor și
malaiul tranzi-
țional în Marasom
dar cerut editare ca
fotografia mea să
fie format mic și
pusă la disponibilitate
cautarea necenzurată
decât un cenzurător.
Fotografia din fata
cartii a fost pusă
de editura noastră
de război.

Apotelela măret
anilor ei și De la nam
amut si en se ridica
arozim in suprema
multitudine de a faura
neceasta ca la
nefăcșita de sibi.

Bucov 22/II 94

Dragă Petrovai

Am primit scrisoarea și versurile dedicate. Dacă nu pomenesc numele meu ero mai bine? Căci între acești uriași viteji! nu am fost decât un simplu coordonator. Dacă vei face stropa față numelui meu punând ceva cu. Divizia 33 de Munte va fi ușor primită pentru orice publicare. Te apreciez în mod deosebit că te ai închinat acestui sfânt apostolat unde ai cîntec de 2 pîi. Jăti pe aceste meleaguri dacice pe mîndricii copii maramureseri, atrăbi demni de înaintașii lor de nu sau desmîrlit nici odată ca demni patrioți și neînfîcați luptători.

Îți trimit o fotografie cu dedicație și o poveste trăită în eliberarea Rîdealului de noel dat oricât a și se voit cartea este o modestă lumire în mărșia faptelor de vitejie a acestor uriași eroi căsuți sau supraviețuitori. Căci ei au înțeles mai bine decât oricine că nici cea mai perțirică mașină de război nu a reușit și nu va reuși să măberse glabal libertății și independență acestui mic popor românesc și cu mari idealuri.

Te conștient ca pentru memoria eroilor noștri să dai cartea și o cîtească elevii tăi și m'at bucura dacă pe ea se voit vedea amprentele mîrșelor lot lot pline de prostiut și mălaurul tradițional în plămînt.

Am cerut editurii ca fotografia mea să fie format mic și pusă la ofișul cărții, căci n'am fost decât un coordonator. Fotografia din fata cărții a fost pusă de editură cartea dorinței mele.

Apostolatul măzet, cum îl ai și D^{ta} l'am avut și eu se ridică anorine în suprema mulțumire de a facei oarecâtă colană neapăsătoare de viitori cetățeni și etoi ... Dacă ai fi mai tânăr m'ar duce încoace mai umil și îndepărtat sat din Hărmures unde stiu bine că arde și acolo o lumină sub obraz și tu apostol cu chemarea ta s'o faci încandescentă pentru binele patriei.

Corvins că în D^{ta} sălăluiești înasiti morale profesionale excepționale și marele talent de a călta "seu patriei" te călta și înabătorezi cu totuși dăsi și să faci din ei înedrici și demari ce lătezi așa cum se uca mureșul roșu Hărmures. Al D^{ta} tale

General locot. rez. Mociulschi L.

Când ai timp să te oprești la mine.

Notă:

Scrisoarea am descifrat-o azi 17/12/91 din cauză că am citit-o cu greșel. din cauza ocarului parcuru. Greșel. scriind am făcut o copie fidelă a originalului.

Im Petru

Bibliografie

Mociulschi, Leonard, „Asaltul vânătorilor de munte”, Editura Militară, București, 1967